

dancing on the edge

‘Hedendaagse dans stelt vragen’

Morgen is de Nederlandse première van *The assassination of Omar Rajeh* van de Libanese hedendaagse dansgroep Maqamat Dance Theatre, onderdeel van Dancing on the edge, een festival met dans en theater uit het Midden-Oosten. Gemaakt door artistiek directeur van Maqamat – en ‘lijdend voorwerp’ – Omar Rajeh.

BREGTJE SCHUDEL

Omstandigheden. Veel van de carrière van de Libanese Omar Rajeh, geboren in 1975 (“gelijk met de burgeroorlog”), is te wijten aan omstandigheden. “Ik heb nooit gepland om danser te worden,” vertelt hij in filmtheater Rialto. “Ik was meer geïnteresseerd in wiskunde en natuurkunde. Ik deed al wel wat aan dans op school, maar nooit serieus. De eerste keer dat ik voor publiek danste was omdat ik moest invallen voor iemand die geblesseerd was.” Toch bleek dans de discipline waarin Rajeh zich het beste kon uitdrukken. “Natuurlijk zit in dans ook esthetiek, maar het gaat mij meer om de tegenwoordigheid van het lichaam op het toneel, en in het echte leven.”

Hij meldde zich aan bij Caracalla Dance Theater in Beiroet en studeerde theater aan de Libanese Universiteit. Voor een opleidingsgraad in dans – Libanon mist nog steeds een dansacademie – ging hij naar Engeland, waar hij zijn master haalde aan de Universiteit van Surrey.

Ook zijn werk als choreograaf was deels uit nood geboren, vertelt Rajeh. “In het begin zag ik mezelf vooral als danser. Maar om aan werk te komen, móest ik wel zelf stukken gaan maken. Er is namelijk in Beiroet geen hedendaagse dansscene.” Niet dat er in Libanon niet wordt gedanst, verduidelijkt hij: “Wanneer je het hebt over traditionele dans, dan barst het van de dansgezelschappen. In Libanon dansen de mensen overal, altijd. Wanneer ze blij zijn, wanneer ze verdrietig zijn,

Op bruiloften, op begrafenissen, of gewoon op straat. Maar dat is meer dans als entertainment. Hedendaagse dans is een ander verhaal. Daarin stel je vragen, trek je dingen in twijfel.”

In 2002 richtte Rajeh het Maqamat Dance Theatre op, niet veel later volgde Beirut International Platform of Dance (Bipod), een jaarlijks eigentijds dansfestival. Dit jaar is zelfs begonnen met een educatieproject, Takween, een intensieve training van drie maanden voor opkomende hedendaagse dansers. Er ontbreekt nog steeds een goed ontwikkelde eigentijdse dansscene, maar de interesse trekt aan, vindt hij. Ook bij het publiek. “Het is belangrijk nu die interesse vast te houden.”

Voor de onderwerpen van zijn stukken, vaak politiek of sociaal geëngageerd, hoeft Rajeh ook nooit ver van huis. “Ik praat graag over dingen die mij bezighouden en we leven nu eenmaal in een land met veel kwesties om over te praten.” Glimlachend: “Het leven van alledag biedt ons al een rijkdom aan onderwerpen.” Zijn eerste productie, *Beyrouth jaune* (2002), ging over de problemen onder de jongerengeneratie, *Guerre au balcon* (2003) over het leven na de burgeroorlog, *Mental masturbation* (2004) over de worsteling met het ideale zelfbeeld.

The assassination of Omar Rajeh draait om de aanslagen op journalisten in Libanon, van de gebroeders Mohammed en Mahmoud Al Mahmasani in 1915 tot Gebran Tueni in 2005. Zowel een specifiek als uni-

verseel thema. “Natuurlijk komen we uit Beiroet, maar we zijn niet het enige land waar journalisten het zwijgen wordt opgelegd.”

Tegelijkertijd is het stuk een persoonlijke zoektocht naar de betekenis van zijn danscarrière. Een gewetensvraag die werd aangewakkerd door gebeurtenissen in 2005: de moordaanslag op minister-president Rafik Hariri en de daaropvolgende Cedarrevolutie.

Rajeh: “Ik voelde me overal buiten staan, alsof alles wat ik deed virtueel was, niet gegrond was in de realiteit. Ik begon mijn beroep in twijfel te trekken. Is dans de worsteling wel waard? Heeft het überhaupt nut om een danser te zijn in Beiroet? Dit stuk maakt duidelijk: Ja, ik wil dansen!”

‘Om als danser aan werk te komen, móest ik wel zelf stukken maken’

Maqamat Dance Theatre: *The assassination of Omar Rajeh*. Stadschouwburg, 1/12. Festival Dancing on the edge: t/m 6/12 in Amsterdam.

‘Er is zo veel talent in het Midden-Oosten’

Dancing on the edge, het festival met podiumkunst uit het Midden-Oosten, is bezig aan zijn tweede editie. Te zien in Utrecht, Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Groningen.

DANIËL BERTINA

In het Midden-Oosten gaat kunst veel meer om de *issues*,” zegt Gary Feingold, artistiek directeur van Dancing on the edge. “Nederland heeft een bruisende scene voor podiumkunst met veel prachtige, abstracte stukken, maar ik mis vaak de persoonlijke benadering en inhoud.”

Het bijzondere van dans en theater uit landen zoals Marokko, Egypte, Iran of Libanon is dat die kunst geboren is uit urgentie, stelt Feingold geestdriftig. “Het is ook niet alleen moodanserij of goedbedoelde *community art*, maar echt hoogwaardige podiumkunst.”

Dancing on the edge 2009 is gisteren van start gegaan met de documentaire *Knowledge is the beginning* (2005): een film over het Barenboim-Said-orkest, bestaande uit Israëliëse en Palestijnse muzikanten. De weduwe van de invloedrijke culturele denker Edward Said gaf in Rialto een inleiding.

In Amsterdam, Den Haag en Groningen duurt Dancing on the edge tot 6 december, en gaat daarna verder in Rotterdam en Utrecht. Met ruim zestig voorstellingen uit het Midden-Oosten is Dancing on the edge het grootste hedendaagse dans- en theaterfestival van zijn soort in Nederland.

Twee jaar geleden bestond het festival uitsluitend uit dans. Nu is het programma aanzienlijk uitgebreid. Dancing on the edge bevat theater, muziek, film en een randprogramma met debatten en lezingen. Feingold lacht: “Het is allemaal zéér ambitieus, dus ik ben doodnervus.”

De Amerikaanse Gary Feingold (1956) kwam in 1990 als danser terecht bij Scapino. Na een carrière als balletdanser en zakenman (hij begon met Gary’s Muffins) werd Feingold een invloedrijke figuur in de Nederlandse danswereld. Naast zijn werk voor Dancing on the edge zit hij in de raad voor cultuur (commissie dans), is hij directeur van de Henny Jurriens Stichting en coördinator van Danshuis Amsterdam. Feingold is er nuchter onder: “Ik ben nu he-le-maal ingeburgerd.”

Het idee voor Dancing on the edge stamt uit 2006. Feingold richtte een stichting op vanuit de idealistische gedachte om in een festival kunstenaars uit Israël en Palestina samen te brengen. Dat bleek ‘absoluut onmogelijk’ te realiseren, aldus Feingold. “Ik ben me toen meer gaan verdiepen in wat er op dans- en theatergebied speelt in het Midden-Oosten.”

“Vaak horen wij hier in het Westen alleen maar *bad news* uit die regio. Maar ik ben er zo veel talent tegengekomen.” Los van de repressie en strenge censuur heeft bijvoorbeeld

Iran een bruisende ondergrondse kunstscene, als is men wel heel voorzichtig. “Ze willen absoluut niet over politiek praten. Maar in Egypte zijn kunstenaars weer veel vrijer.”

Veertig procent van de bezoekers van de eerste editie van het festival was geen reguliere theaterbezoeker, bleek uit enquêtes. “Men vergeet het wel eens, maar in Amsterdam wonen veel mensen met zeer weinig affiniteit met die Westerse canon. Dancing on the edge is voor iedereen met interesse in die regio, en de kunst die daar gemaakt wordt.”

“Ik heb een Joodse achtergrond en ken de gevaren van negatieve beeldvorming,” zegt Feingold over zijn motivatie om juist nu dit festival te organiseren. “In Nederland bestaan veel negatieve vooroordelen over de islam. Veel van onze artiesten, ook al identificeren ze zich niet met die religie, worden toch in die hoek gedrukt. Dat is zorgelijk.”

Toch biedt Dancing on the edge niet alleen zware kost, benadrukt Feingold: “De voorstelling *Unspoken thoughts*, gespeeld door drie moslima’s uit Caïro, is heel grappig en herkenbaar. Het gaat om issues van identiteit, die ook hier spelen.”

www.dancingontheedge.nl

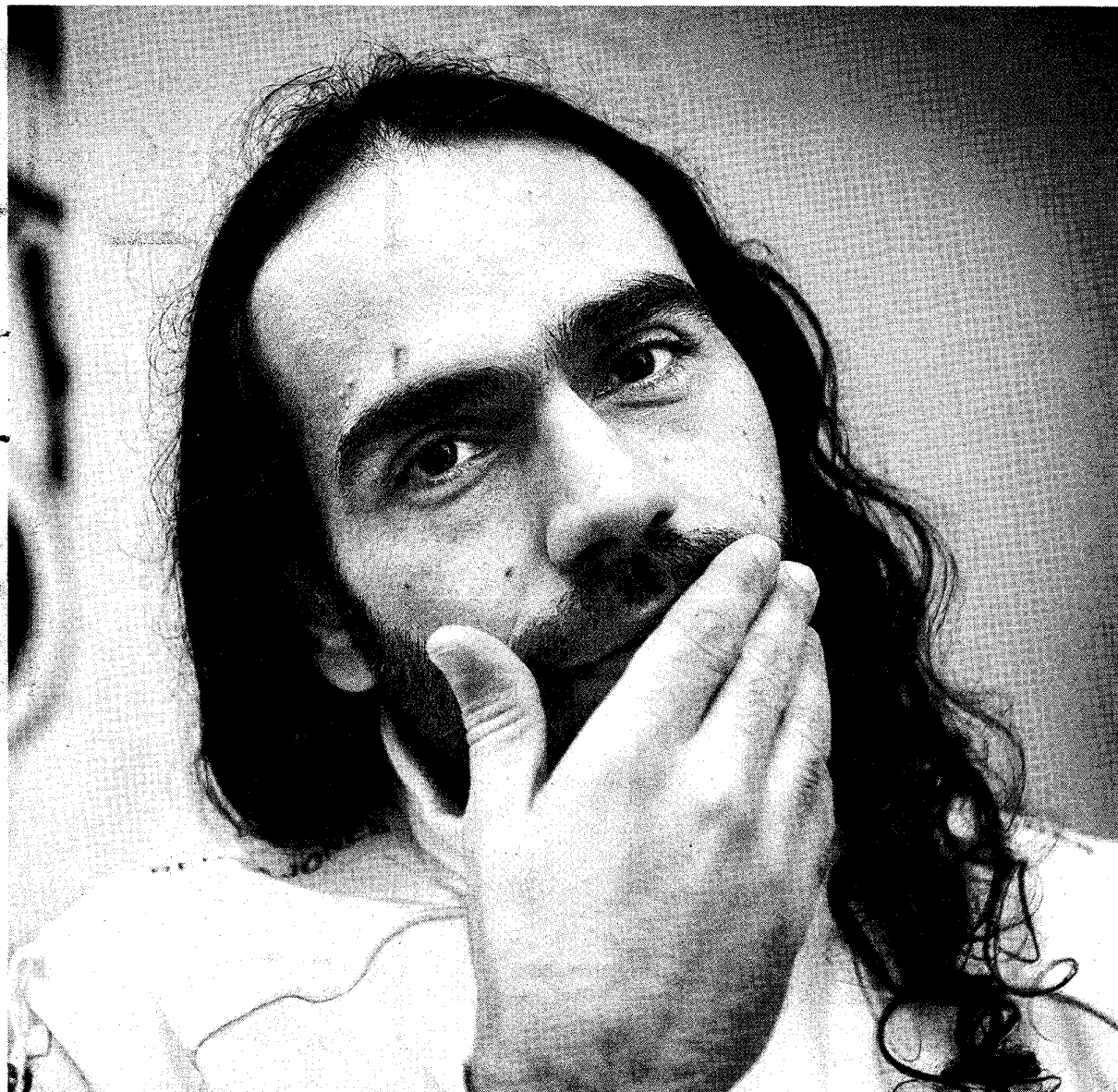
Twee jaar geleden was er alleen dans, nu ook film, muziek, theater

Een scène uit *The assassination of Omar Rajeh* door het Maqamat Dance Theatre uit Libanon.

Omar Rajeh: 'Het leven van alledag in Libanon

biedt een rijkdom aan onderwerpen.'

FOTO JEAN-PIERRE JANS

Versluierde gevoelens

Het tweejaarlijks festival Dancing on the Edge toont moderne Midden-Oosterse dans en theater. Directeur Gary Feingold: 'Dé Arabische wereld, dé Arabische vrouw bestaat niet. Hopelijk kan dit festival het perspectief enigszins kantelen.'

